Lieta Nr.11151033414

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
Liepājā 2016.gada 29.februārī

Kurzemes apgabaltiesas krimināllietu tiesas kolēģija šādā sastāvā
tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Reinholde
tiesneši S.Mertena un K.Līcis
ar sekretāri I.Treifeldi
piedaloties
prokurorei I.Radkevičai
aizstāvim I.Jakušonokam

atklātā tiesas sēdē, pamatojoties uz apsūdzētā /pers. H/ aizstāvja Igora Jakušonoka un cietušā /pers. I/ apelācijas sūdzībām, apelācijas kārtībā izskatīja krimināllietu, kurā ar Ventspils tiesas 2015.gada 20.jūlija spriedumu

/pers. H/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 260.panta 1.[1]daļas ar piespiedu darbu uz 190 stundām.

Piedzīta no apsūdzētā /pers. H/ cietušā /pers. I/ labā kaitējuma kompensācija 595,33 *euro*. Pārējā daļā kompensācija nav noteikta.

Pārbaudījusi lietas materiālus, Krimināllietu tiesas kolēģija

k o n s t a t ē j a

ar pirmās instances tiesas spriedumu atzīts, ka apsūdzētais /pers. H/, vadot transportlīdzekli, pārkāpa Ceļu satiksmes noteikumus, kā rezultātā cietušajam nodarīts vidēja smaguma miesas bojājums, un konkrēti:

2014.gada 19.maijā ap plkst.13.40 /pers. H/ vadīja automašīnu „VW Tiguan" ar reģistrācijas Nr./automašīnas Nr./ Ventspilī pa Skrundas ielu Embūtes ielas virzienā. Skrundas ielas krustojumā ar Kaļķu ielu, viņš neievēroja ceļu zīmes Nr.206 „Dodiet ceļu" prasības un nedeva ceļu pa Kaļķu ielu virzienā uz Muitas ielu braucošajam velosipēdistam /pers. I/ un izraisīja sadursmi ar to. Ceļu satiksmes negadījumā /pers. I/ tika nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi kreisā spieķa kaula fragmentāra lūzuma veidā ar kaula fragmentu novirzi, kreisā elkoņa kaula īlenveida izauguma lūzuma veidā, kreisās pēdas 1.pirksta gala falangas lūzuma veidā, labās pēdas 1.pirksta gala falangas daļēja mežģīguma un malēja lūzuma veidā, labās pēdas 2.pirksta pamatfalangas, vidusfalangas un gala falangas lūzumu veidā ar nelielu kaulu fragmentu novirzi un vaļēja pilna vidusfalangas mežģīguma veidā, sistas brūces veidā labās uzacs un labās pēdas 2.pirksta rajonā, ādas nobrāzumu veidā sejā un apakšējās ekstremitātēs, labās ceļa locītavas mediālā meniska mugurējā raga plīsuma veidā un priekšējās krusteniskās saites daļēja plīsuma veidā, zemādas asinsizplūduma veidā labās ceļa locītavas rajonā un labās pēdas 1. pirksta mežģīguma veidā. Ar šādām darbībām /pers. H/ pārkāpa Ministru kabineta noteikumu Nr.571 „Ceļu satiksmes noteikumi" 4. un 10.punkta prasības, kas nosaka, ka ceļu satiksmes dalībnieku pienākums ir pildīt Ceļu satiksmes noteikumu prasības un rīkoties tā, lai neradītu ceļu satiksmei bīstamas situācijas un neradītu zaudējumus. Tāpat viņš pārkāpa minēto noteikumu 146.punktu, kas nosaka, ka nevienādas nozīmes ceļu krustojumā transportlīdzekļa vadītājam, kurš brauc pa mazāk svarīgu ceļu, ir jādot ceļš transportlīdzekļu vadītājiem, kas krustojumam tuvojas pa galveno ceļu, un 281.4. punktu, kas nosaka ceļa zīmes Nr.206 darbību, proti, ka transportlīdzekļa vadītājam jādod ceļš transportlīdzekļiem, kuri brauc pa šķērsojamo ceļu.

Šādas apsūdzētā /pers. H/ darbības pirmās instances tiesa kvalificējusi pēc Krimināllikuma 260.panta 1.[1]daļas.

Par šo spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis apsūdzētā /pers. H/ aizstāvis Igors Jakušonoks, lūdzot atcelt Ventspils tiesas 2015.gada 20.jūlija spriedumu daļā par kaitējuma kompensāciju 595,33 *euro* apmērā un šajā daļā taisīt jaunu spriedumu.

Aizstāvis norādījis, ka kaitējuma kompensācijas summa 595,33 *euro*, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 350. un 351.pantu, nav pamatota un pierādīta.

Aizstāvis nepiekrīt spriedumā norādītajam, ka no apsūdzētā piedzenami tikai tie zaudējumi, kuru atlīdzināšanu neparedz Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās apdrošināšanas likums.

Kompensācija 595,33 *euro* sastāv no izdevumiem par aizstāvja pakalpojumiem un kopēšanu. Cietušais kompensācijas pieteikumā ir norādījis, ka samaksājis aizstāvim 341,22 *euro* par darbu ar apdrošināšanas kompāniju. Aizstāvis vērš uzmanību uz to, ka nav skaidrs, pamatojoties uz kādām tiesību normām, apsūdzētajam /pers. H/ jāsamaksā cietušajam izdevumi, kas saistīti ar civiltiesiskā strīda risināšanu apdrošināšanas kompānijā. Arī iztiesāšanas laikā nav kļuvis skaidrs par kādu darbu pirmstiesas procesā cietušais maksājis aizstāvim 242 *euro*, jo no krimināllietas materiāliem nav redzams, ka aizstāvis būtu piedalījies kādās izmeklēšanas darbībās ar cietušo. Tāpat cietušais nav pamatojis kopēšanas izdevumu saistību, apmēru un apjomu. Tādējādi kaitējuma kompensācija uzskatāma par nepamatotu.

Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis cietušais /pers. I/, lūdzot atcelt Ventspils tiesas 2015.gada 20.jūlija spriedumu daļā par apsūdzētajam noteikto sodu un kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu un šajās daļās taisīt jaunu spriedumu, nosakot apsūdzētajam bargāku sodu un piespriežot kaitējuma kompensāciju pieprasītajā apmērā.

Cietušais norādījis, ka bija pieteicis kaitējuma kompensāciju par kopējo summu 29399,34 *euro*, tai skaitā, kompensācija par morālo kaitējumu - 8858,25 *euro*; neiegūtā darba alga par pieciem mēnešiem uz starptautiskajiem tirdzniecības kuģiem - 18651,50 *euro*; izdevumi, kas saistīti ar ārstēšanās procesu, un kurus nesedz apdrošinātājs - 1294,26 *euro*; citi izdevumi, kas saistīti ar ceļu satiksmes negadījumu - 595,33 *euro*. Norādījis, ka kompensācija noteikta tikai par citiem izdevumiem, kas saistīti ar ceļu satiksmes negadījumu. Nav noteikta kompensācija par morālo kaitējumu, par

mantisko zaudējumu, kas saistīts ar neiegūto darba algu, kā arī izdevumi, kas saistīti ar ārstēšanās procesu, kuru nesedz apdrošinātāji.

Lemjot jautājumu par kaitējuma kompensāciju, tiesa nepareizi vērtējusi, ka visus zaudējumus, kas saistīti ar ārstēšanos, pārejošu darbnespēju un darbspēju zaudējumu un nemateriālos zaudējumus, kas saistīti ar sāpēm un garīgajām ciešanām, tas ir, morālo kaitējumu, sedz apdrošinātājs saskaņā Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumu (turpmāk - Speciālais likums). Speciālā likuma 15.panta otrā daļa paredz, ka saistībā ar ceļu satiksmes negadījumu var rasties izdevumi, kas netiek segti saskaņā ar šo Speciālo likumu, un tas nav saistīts tikai ar apdrošinātāja atbildības limitu.

Arī judikatūrā tiek pausts viedoklis, ka, nosakot kaitējuma atlīdzību par ceļu satiksmes negadījumu, ir jāņem vērā tā atlīdzība, ko izmaksā cietušajam (vai uz kuru cietušajam ir tiesības) saskaņā ar Speciālo likumu, taču tas neatbrīvo vainīgo personu no pienākuma segt pārējos zaudējumus. Cietušā ieskatā ir vesela virkne zaudējumu, kas ir saistīti ar ceļu satiksmes negadījumu, un kuru atlīdzināšanu Speciālais likums neparedz vai ierobežo.

Attiecībā uz kaitējumu par pārejošu darbnespēju cietušais norādījis, ka ir nodarbināts uz starptautiskajiem tirdzniecības kuģiem. Līgums ar kuģa operatoru ir spēkā tikai attiecīgā reisa laikā. Orientējošais nodarbinātības cikls uz starptautiskā tirdzniecības kuģa reisā ir pieci mēneši, pēc kā četri mēneši jāpavada krastā. Šajā laikā jāiziet kvalifikācijas kursi. Ceļu satiksmes negadījums notika laikā, kad atradies krastā. Pēc plāna bija jāiziet reisā 2014.gada 12.augustā, bet traumas dēļ reisā iziet nav varējis. Minēto apliecina SIA /Nosaukums A/ izziņa. Tādējādi ir zaudējis darba algu par vienu reisu, tas ir par pieciem mēnešiem. Darba alga reisa laikā ir USD 4000 mēnesī, ko apliecina lietā esošā līguma kopija. Tādējādi kopējie zaudējumi par vienu reisu ir neiegūtā darba alga par pieciem mēnešiem, tas ir USD 20000, kas pēc Eiropas Centrālās bankas publicētā *euro* atsauces kursa 2015.gada 20.aprīlī bija 18651,50 *euro*. Apdrošinātājs šo summu nav atlīdzinājis. Apdrošinātājs ir atlīdzinājis atlīdzību par cietušās personas pārejošu darbnespēju 4604,75 *euro*, taču šī atlīdzība nav par reisu uz starptautiska tirdzniecības kuģa, bet gan darba algas starpība, kuru zaudēju neizpildot darba līgumu ar /Nosaukums B/. Līdz ar to materiālie zaudējumi šajā daļā ir 18651,50 *euro*.

Speciālā likuma 21.pants nosaka pienākumu apdrošinātājam segt zaudējumus sakarā ar pārejošu darbnespēju tikai par laiku, kad cietušais bijis darba ņēmēja statusā, tas ir laika periodā, kad viņam ir spēkā esošs darba līgums, vai, kad persona bijusi pašnodarbināta. Cietušais norādījis, ka zaudējumi viņam radušies tādēļ, ka nav varējis noslēgt līgumu un strādāt uz starptautiskā tirdzniecības kuģa, nevis spēkā esoša darba līguma laikā. Līdz ar to zaudējumi 18651,50 *euro* ir radušies saistībā ar ceļu satiksmes negadījumu un tos nav paredzēts kompensēt saskaņā ar Speciālo likumu. Tie jāsedz vainīgajai personai saskaņā ar Speciālā likuma 15.panta otro daļu, Civillikuma 1779.pantu.

Attiecībā par morālo kaitējumu cietušais atsaucies uz Speciālā likuma 19.panta trešo daļu un norādījis, ka, atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem, kas bija spēkā ceļu satiksmes negadījuma laikā, tika aprēķināta atlīdzība par nemantisko kaitējumu 141,75 *euro*. Cietušā ieskatā morālais kaitējums šādā apmērā ir pārāk mazs un pats novērtējis to par 9000 *euro*. Tādējādi, ņemot vērā apdrošinātāja izmaksāto summu, pieteicis kaitējuma kompensāciju par nemantiskajiem zaudējumiem 8858,25 *euro*.

Cietušā ieskatā tiesas secinājums, ka konkrētā nozieguma objekts ir satiksmes drošība, nevis personas dzīvība vai veselība, tāpēc morālā kaitējuma esamība ne tikai jānorāda, bet arī jāpierāda, ir nepareizs. Konkrētajā gadījumā nozieguma objekts ir gan satiksmes drošība, gan cietušās personas veselība. Līdz ar to šī nozieguma rezultātā cietušajam tiek nodarīts morālais kaitējums. Turklāt konkrētajā gadījumā morālais kaitējums ir arī pamatots.

Cietušais norādījis, ka pēc satiksmes negadījuma /pers. H/ ir rīkojies ciniski, tajā skaitā mainījis automašīnas atrašanās vietu - ar automašīnu pārbraucis abām cietušā kājām un viņa divriteni iemetis grāvī, risināja savas problēmas un nav izsaucis ne policiju, ne ātro medicīnisko palīdzību, līdz ar to medicīniskās palīdzības sniegšana kavējās. Attiecīgi viņam kā cietušajam ilgāk bija jācieš sāpes un pazemojums. Pazemojums izpaudies tādējādi, ka pēc ceļu satiksmes negadījuma viņš bija spiests bezpalīdzīgi, saplēstām drēbēm, notraipījies ar asinīm, vārtīties pa ceļa braucamo daļu. Šādā izskatā bija jāvārtās pa asfaltu ilgāk, nekā tas objektīvi būtu nepieciešams. Tāpat arī vairāki garāmgājēji viņu varēja vērot un pazemojums bijis dziļāks.

Cietušais nepiekrīt tiesas viedoklim, ka šie norādītie fakti nav guvuši apstiprinājumu, līdz ar to uzskatāmi par nepierādītiem. Tiesa nav norādījusi, kāpēc cietušā liecības par šiem faktiem uzskatījusi par nepatiesām.

Cietušais norādīja, traumu īpatnības dēļ ārstniecības process bija ilgstošs, sāpīgs un nogurdinošs. Viņam tika veiktas vairākas ķirurģiskas operācijas. Bija zaudējis darbaspējas tādā apjomā, ka tika pat piešķirta 2.grupas invaliditāte. Arī uz šo brīdi ārstniecības process nav beidzies, būs nepieciešamas vēl divas ķirurģiskas operācijas - ceļgala krustenisko saišu atjaunošanai un rokas funkcionalitātes atjaunošanai. Pie tam rokas funkcionalitātes atjaunošanai nepieciešama ļoti sarežģīta ķirurģiska operācija ar kaulu fragmentu implantēšanu.

Cietušais norādījis, ka nemantiskais kaitējums pilnā apmērā ir pamatots iesniegumā par kaitējuma kompensāciju. Tādējādi tiesai nebija pamata noraidīt pieteikumu daļā par nemantiskā kaitējuma kompensāciju un tā bija jānosaka, ņemot vērā apdrošinātāja izmaksāto atlīdzību.

Attiecībā uz izdevumiem, kas saistīti ar ārstēšanos, bet netiek atlīdzināti saskaņā ar Speciālo likumu, cietušais norādījis, ka Speciālais likums paredz tikai tiešo ar ārstniecību saistīto izdevumu apmaksu, bet netiek paredzēta netiešo izdevumu segšana, piemēram, vitamīnu iegāde, ēdināšana slimnīcā. Pēc prokurora pieteikuma AAS „Balta" bija izdevusi izziņu, kādi maksājuma dokumenti iesniegti AAS „Balta" un kādus no šajos dokumentos fiksētajiem izdevumiem un kādā daļā apdrošinātājs ir apmaksājis. Starpība ir pieteikta kā kaitējuma kompensācija 1294,26 *euro* apmērā. Cietušais nepiekrīt tiesas norādītajam, ka šajā daļā viņš nav varējis pamatot minēto summu ar maksājumu dokumentu oriģināliem un izskaidrot šo izdevumu saistību ar ceļu satiksmes negadījumu.

Faktiski no izziņas ir redzams, ka maksājumu dokumentu oriģināli ir nodoti AAS „Balta", līdz ar to, oriģinālus uzrādīt nav iespējams. Cietušā ieskatā zaudējumi ir pierādīti, jo AAS „Balta" savā izziņā jau ir norādījusi, ka maksājuma dokumentu oriģināli ir pieņemti, bet netiek apmaksāti. Tādējādi arī šajā daļā tiesa nepamatoti nav noteikusi kaitējuma kompensāciju.

Attiecībā par apsūdzētajam noteikto sodu cietušais norādījis, ka apsūdzētajam piespriests pārāk maigs sods. Cietušā ieskatā, lai arī viņam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi, noziedzīgajam nodarījumam bija smagas sekas.

Apelācijas tiesas sēdē aizstāvis I.Jakušonoks uzturēja spēkā iesniegto apelācijas sūdzību uz tajā norādītajiem argumentiem un lūdz to apmierināt. Savukārt cietušā un viņa aizstāvja iesniegto sūdzību lūdza noraidīt.

Apsūdzētais /pers. H/ tiesas sēdē pievienojās aizstāvja apelācijas sūdzībai, lūdza to apmierināt. Attiecībā par cietušā iesniegto sūdzību, apsūdzētais paskaidroja, ka uzskata to par nepamatotu. Cietušā apgalvojumi, ka viņš ticis atstāts bezpalīdzības stāvoklī neatbilst patiesībai. Lūdza sūdzību neapmierināt.

Cietušais /pers. I/ tiesas sēdē aizstāvja iesniegto apelācijas sūdzību uzturēja daļēji, lūdzot izskatīt jautājumu par morālā kaitējuma kompensācijas noteikšanu 8858,25 *euro* apmērā un neiegūtās darba algas piedziņu no apsūdzētā – 18651,50 *euro* apmērā. Savukārt kaitējuma kompensāciju par 1294,26 *euro* piedziņu neuzturēja. Tāpat lūdza apsūdzētajam noteikt bargāku sodu.

Nosakot morālā kaitējuma kompensāciju cietušais lūdza ņemt vērā, ka ceļu satiksmes negadījuma rezultātā viņš ir kļuvis par invalīdu. Tāpat norādīja, ka apsūdzētā rīcības dēļ – savlaicīgi neizsaucot medicīnisko palīdzību – notikuma vietā cietis sāpes un pazemojumu, bijis atstāts bezpalīdzības stāvoklī. Tieši par šīm ciešanām arī lūdz piedzīt morālā kaitējuma kompensāciju.

Attiecībā par neiegūto algu paskaidroja, ka viņš bija nodarbināts uz starptautiskajiem tirdzniecības kuģiem. Līgums tiek slēgts par katru konkrēto

reisu – nodarbināts tiek piecus mēnešus, bet pēc tam četrus mēnešus pavada krastā. Pēc plāna viņam vajadzējis doties reisā 2014.gada augustā, ko nav varējis izdarīt dēļ ceļu satiksmes negadījumā gūtās traumas. Tādējādi zaudējis iespēju noslēgt līgumu un saņemt algu – USD 4000 mēnesī. Ņemot vērā, ka līgums bijis paredzēts uz pieciem mēnešiem, tad viņam radīti zaudējumi 18651,50 *euro*, ko lūdz piedzīt no vainīgās personas.

Attiecībā par advokāta sniegto juridisko palīdzību pirmstiesas procesā paskaidroja, ka advokāts viņam palīdzējis sagatavot visus iesniegumus, kuri tikuši nosūtīti apdrošinātājam un Latvijas transporta līdzekļu apdrošināšanas birojam, saistībā ar apdrošināšanas atlīdzības saņemšanu par ceļu satiksmes negadījuma rezultātā radīto kaitējumu. Tāpat advokāts piedalījies, kad viņš ticis nopratināts policijā.

Prokurors apelācijas tiesas sēdē norādīja, ka pirmās instances tiesa, izlemjot jautājumu par pieteikto kaitējuma kompensāciju, ir izdarījusi nepareizu secinājumu, konkrēti, nenosakot morālā kaitējuma kompensāciju, tiesa lēmumu pamatojusi ar to, ka kompensācijas apmērs cietušajam ir jāpierāda, jo /pers. H/ izdarītā noziedzīgā nodarījuma sastāva objekts ir satiksmes drošība, nevis personas dzīvība vai veselība.

Vienlaicīgi prokurore norādīja, ka kriminālprocesa ietvaros jautājums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu nav izskatāms, jo tiesai nav zināms, kādā summā apdrošinātājs varētu izmaksāt atlīdzību par nemantiskajiem zaudējumiem.

Tāpat prokurore lūdza kriminālprocesa ietvaros nenoteikt kompensāciju saistībā ar negūto darba algu, tā kā cietušais nav iesniedzis pietiekamus un neapstrīdamus pierādījumus savam prasījumam. Tāpat lietas materiālos nav pierādījumi tam, ka pirmstiesas izmeklēšanas laikā advokāts cietušajam sniedzis juridisko palīdzību. Tādējādi apsūdzētā aizstāvja sūdzība šajā daļā ir pamatota.

Attiecībā par apsūdzētajam noteikto sodu – prokurore atzina, ka ar pirmās instances tiesas spriedumu noteiktais sods ir likumīgs un pamatots un nav pamata noteikt bargāku sodu.

Iepazinusies ar apelācijas sūdzībās norādītajiem motīviem, uzklausījusi cietušā, apsūdzētā aizstāvja un prokurora viedokļus, apsūdzētā sniegtos paskaidrojumus, iepazinusies ar krimināllietas materiāliem iesniegto sūdzību apjomā, Krimināllietu tiesas kolēģija atzīst, ka Ventspils tiesas 2015.gada 20.jūlija spriedums atceļams daļā par noteikto kaitējuma kompensāciju**.**

Kriminālprocesa likuma 22.pants noteic, ka personai, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, ņemot vērā tās morālo aizskārumu, fiziskās ciešanas un mantisko zaudējumu, tiek garantētas procesuālas iespējas morālās un materiālās kompensācijas prasīšanai un saņemšanai. Šī principa realizācijas normatīvais regulējums ietverts Kriminālprocesa likuma 26.nodaļā – "Ar noziedzīgu nodarījuma radīta kaitējuma atlīdzināšana".

Kriminālprocesa likuma 350.pants nosaka, ka kompensācija ir naudas izteiksmē noteikta samaksa, ko persona, kura ar noziedzīgu nodarījumu radījusi kaitējumu, samaksā cietušajam kā gandarījumu par morālo aizskārumu, fiziskām ciešanām un mantisku zaudējumu.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 351.panta pirmā daļa paredz, ka mantisko zaudējumu pieprasītās kompensācijas apmērs jāpamato, bet kompensācijas apmērs par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām tikai jānorāda.

Cietušais /pers. I/ pirmās instances tiesā iesniedzis kaitējuma kompensācija pieteikumu un apelācijas instancē uzturēja to, lūdzot piedzīt mantiskā kaitējuma kompensāciju: 583,22 *euro* - par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem pirmstiesas izmeklēšanā; 12,11 *euro* - kopēšanas izdevumus; 18651,50 *euro* – neiegūto darba samaksu un morālā kaitējuma kompensāciju - 8858,25 *euro.*

Pirmās instances tiesa apmierinājusi pieteikto kaitējumu kompensāciju par 595,33 *euro* piedziņu par labu cietušajam, norādot, ka minēto summu sastāda izdevumi par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem pirmstiesas izmeklēšanā – 583,22 *euro* un kopēšanas izdevumi – 12,11 *euro*. Savukārt pārējā daļā mantiskā kaitējuma kompensācija un morālā kaitējuma kompensācija ar pirmās instances tiesas spriedumu nav noteikta.

Tiesas kolēģija, pārbaudījusi krimināllietā apkopotos materiālus, uzklausījusi cietušā /pers. I/ paskaidrojumus, kā arī iepazinusies ar apelācijas instances tiesā papildus iesniegtajiem dokumentiem, atzīst, ka nav konstatēts pietiekams pamats, lai noteikto kaitējuma kompensāciju par izdevumiem, kas saistīti ar advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem pirmstiesas izmeklēšanā, atzītu par pamatotu.

Latvijas Republikas Advokatūras likuma 48.[1] pants noteic, ka zvērināta advokāta pilnvarojumu un tā apjomu, kā arī tiesības izpildīt šā likuma 48.pantā noteiktos uzdevumus apliecina orderis, kura paraugu apstiprina Latvijas Zvērinātu advokātu padome.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma regulējumam - zvērināts advokāts var būt vai nu cietušā pārstāvis vai arī juridiskās palīdzības sniedzējs. Abos gadījumos likums paredz, ka šīs tiesības piedalīties kriminālprocesā apliecina orderis – attiecīgi Kriminālprocesa likuma 104.panta pirmā daļa un Kriminālprocesa likuma 108.panta ceturtā daļa.

Pārbaudot krimināllietas materiālus, tajos nav atrodams advokāta orderis, kas apliecinātu advokāta tiesības piedalīties pirmstiesas kriminālprocesā un apstiprinātu viņa statusu. Tāpat, pretēji cietušā apgalvotajam, advokāta dalība un iesniegtā ordera numurs nav fiksēts cietušā nopratināšanas protokolos 2014.gada 22.maijā, 5.jūnijā, 12.jūnijā, 4.augustā, 18.augustā, 7.novembrī. Savukārt 2015.gada 27.februārī ar krimināllietas materiāliem iepazinusies /pers. I/ pilnvarotā pārstāve /pers. R/. Lietas materiālos pievienotie dokumenti – iesniegumi – kurus AAS "Balta" un Transporta līdzekļu apdrošināšanas birojam iesniedzis /pers. I/, arī nesatur atzīmes, ka to sagatavotājs būtu zvērināts advokāts.

Tādējādi tiesas kolēģija kā pierādījumu tam, ka kriminālprocesa pirmstiesas stadijā piedalījies un juridisko palīdzību cietušajam sniedzis zvērināts advokāts Ē.Cars nevērtē apelācijas instances tiesā iesniegtā ordera-pasakņa Nr.53511, izdota 2014.gada 23.oktobrī, kopiju, tā kā lietas materiālos nav atrodams šāda dokumenta oriģināls un tāds netika uzrādīts arī tiesai. Tādējādi kaitējuma kompensācija, kas saistīta ar zvērināta advokāta Ē.Cara sniegtajiem pakalpojumiem, kriminālprocesa ietvaros nav nosakāma.

Savukārt zaudējumi, kas cēlušies no dokumentu kopiju izgatavošanas ir pamatoti ar lietā iesniegtajiem čekiem par kopēšanas pakalpojuma saņemšanu, tādējādi pirmās instances tiesa pareizi un pamatoti ir apmierinājusi kaitējuma kompensāciju 12,11 *euro* apmērā.

Tiesas kolēģija atzīst, ka pamatoti pirmās instances tiesa kriminālprocesa ietvaros nav noteikusi cietušajam materiālā kaitējuma kompensāciju - 18651,50 *euro* (neiegūtā darba samaksa) un morālā kaitējuma kompensāciju - 8858,25 *euro.*

Vienlaicīgi konstatējams, ka pirmās instances tiesas motivācija kaitējuma kompensācijas nenoteikšanai neatbilst likumam un tiesu praksē nostiprinātām atziņām.

Tā pirmās instances tiesa atzinusi, ka morālā kaitējuma atlīdzība nav nosakāma, tā kā cietušais nav pierādījis tās apmēru, atzīstot, ka cietušajam ir pienākums pamatot pieprasīto apmēru, jo /pers. H/ izdarītā noziedzīgā nodarījuma sastāva objekts ir – satiksmes drošība.

Tiesas kolēģija šādam secinājuma nepiekrīt, jo tiesību teorijā un tiesu praksē ir nostiprināta atziņa, ka ar Krimināllikuma 260.pantā ietvertā ceļu satiksmes noteikumu vai transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšanu tiek apdraudēta ne vien satiksmes drošība, kas ir galvenais tiešais apdraudējuma objekts, bet arī cilvēka dzīvība un veselība, kas ir šā noziedzīgā nodarījuma papildu tiešais objekts. Tādējādi arī attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas apdraud vairākus objektus, attiecas Kriminālprocesa likuma 351.panta pirmajā daļā noteiktais, ka pieteikumā par radītā kaitējuma kompensāciju kompensācijas apmērs par morālo aizskārumu un fiziskajām sāpēm tikai jānorāda, bet tiesas kompetencē ir noteikt tā apmēru (*sk.*

Augstākās tiesas pētījuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju krimināprocesā", 2010./2011., kopsavilkuma 2.,3.pk.).

Tāpat tiesas kolēģija nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumā izteiktajai atziņai, ka saskaņā ar Sauszemes transporta līdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma normām, " [..]Ņemot vērā, ka pieprasītā kaitējuma kompensācija nepārsniedz minētā likuma 15.pantā noteikto apdrošinātāja atbildības limitu, /pers. I/ ir tiesības prasīt zaudējuma atlīdzību no apdrošinātāja. [..]Šādos apstākļos tiesa secina, ka no apsūdzētā piedzenami tikai tie zaudējumi, kuru atlīdzināšanu neparedz Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums [..]".

Tiesas kolēģija norāda, ka Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumā kā speciālajā tiesību normā noteiktais apdrošinātāja atbildības limits, tas ir, zaudējumu atlīdzība (arī atlīdzība par morālo kaitējumu), ko, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, ceļu satiksmes negadījumā cietušajam izmaksā apdrošinātājs, nevar ierobežot cietušā tiesības saņemt atlīdzinājumu par nodarīto kaitējumu atbilstoši Civillikuma 1635. pantam (*sk. Augstākās tiesa, Tiesu prakses apkopojums "Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietā",2014, Kopsavilkuma 23.pk.).*

Tādējādi tiesai ir jāizvērtē, vai ir pamats noteikt krimināprocesā atlīdzību par morālo aizskārumu.

Tiesu praksē ir nostiprināta atziņa, ka cietušajam no Krimināllikuma 260.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma nav pienākums griezties ar iesniegumu par nemateriālā zaudējuma atlīdzināšanu apdrošināšanas sabiedrībā, taču tiesai, izvērtējot pieteiktā morālā kaitējuma kompensācijas apmēru, ir jāņem vērā izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, aprēķinātā, bet vēl neizmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, kā arī iespējamā apdrošināšanas atlīdzība neatkarīgi no tā, vai cietusī persona nav paspējusi iesniegt iesniegumu par apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanu vai vispār nevēlas to darīt. Pretējā gadījumā tiktu pārkāptas apsūdzētā tiesības paļauties uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (*sk. Augstākās tiesas pētījuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju krimināprocesā", 2010./2011., kopsavilkuma 7.pk.).*

Kā konstatējams no lietas materiāliem, tad cietušais griezies ar pieteikumu apdrošināšanas akciju sabiedrībā "Balta".

Apdrošinātājs saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 17.maija noteikumu Nr.331 "Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem" 3.2 apakšpunktu aprēķināja un /pers. I/ izmaksāja par nemateriāliem zaudējumiem sakarā ar cietušās personas fizisku traumu 141,75 *euro*. Minēto atlīdzību, kā arī atlīdzību par mantai nodarīto zaudējumu, sakarā ar cietušās personas ārstēšanos, sakarā ar cietušās personas darbspēju zudumu, kopējā summā 10924,79 *euro* apdrošinātājs cietušajam izmaksāja laika posmā no 2014.gada 18.jūlija līdz 2015.gada 17.martam. Lēmuma, par atlīdzības izmaksu, pieņemšanas datumu, pēc lietā esošajiem materiāliem, nav iespējams konstatēt.

Minētie Ministru kabineta noteikumi, saskaņā ar kuriem aprēķināta cietušajam atlīdzība, zaudējuši spēku 2014.gada 11.jūlijā.

Savukārt ar Satversmes tiesas 2014.gada 29.decembra spriedumu minēto Ministra kabineta noteikumu 3.2.apakšpunkts atzīts par spēkā neesošu no 2005.gada 21.maija, lai aizsargātu to personu intereses un pamattiesības, kuru prasības par obligātās civiltiesiskās transporta līdzekļu apdrošināšanas atlīdzības apmēru tiek izskatītas vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Ņemot vērā, ka apdrošinātājs izmaksājamās atlīdzības, par nemateriālajiem zaudējumiem sakarā ar cietušās personas fizisku traumu, apmēru noteicis pamatojoties uz spēkā neesošiem Ministru kabineta noteikumiem, tiesas kolēģijai nav iespējams izvērtēt un noteikt taisnīgu kompensācijas apmēru par cietušajai personai nodarīto morālo aizskārumu.

Gadījumā, kad, neatliekot lietas iztiesāšanu vai neizsludinot pārtraukumu, nav iespējams lemt par pieteikto kaitējuma kompensāciju, ja nav ņemta vērā apdrošinātāja izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, aprēķinātā un vēl neizmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, kā arī iespējamā apdrošināšanas atlīdzība, tiesai ir tiesības kaitējuma kompensācijas apmēru šajā krimināprocesā nenoteikt, kas atbilst vienam no krimināprocesa pamatprincipiem – tiesībām uz krimināprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā (*sk. Augstākās tiesas pētījuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju krimināprocesā", 2010./2011., kopsavilkuma 10.pk.).*

Tiesas kolēģija pievienojas šai Kopsavilkumā paustajai atziņai un atzīst, ka lai nepieļautu krimināprocesa neattaisnotu novilcināšanu, jautājums par morālā kaitējuma kompensācijas noteikšanu izskatāms civiltiesiskā kārtībā.

Izlemjot jautājumu par cietušā pieteikto kaitējuma kompensāciju par nesaņemtajiem ienākumiem, par tādiem uzskatot iespējamo darba algu, kuru būtu bijis iespējams saņemt, ja cietušais dotos reisā uz tirdzniecības kuģa, tiesas kolēģija konstatē, ka lietas materiālos nav iesniegti pietiekami pierādījumi, kas ļautu minēto prasījumu izlemt krimināprocesa ietvaros, to nepamatoti nenovilcinot.

Cietušais kā pierādījumus savam prasījumam iesniedzis /Nosaukums A/ izdotas izziņas kopiju un šī paša uzņēmuma sastādīta jūrnieka darba līguma kopiju.

Saskaņā ar iesniegto izziņu, /pers. I/ bija paredzēts uzsākt kontraktu līdz 12.08.2014. uz kuģa "/kuģa nosaukums/" kapteiņa 3.palīga amatā. Informāciju par precīzu laiku komandas uzkāpšanai uz kuģa minētā izziņa nesatur, tā pat nav minēts konkrēts reisa ilgums, norādot, ka orientējoši tas ir 4 mēnešu reiss. Tāpat izziņa nesatur informāciju par paredzēto darba samaksu.

Tiesas kolēģija uzskata, ka par iespējamās darba samaksas apmēra pierādījumu nevar uzskatīt iesniegto jūrnieka darba līgumu, tā kā tas nav attiecināms uz konkrēto iespējamo reisu 2014.gadā, bet gan ir noslēgts par darbu uz kuģa sākot ar 18.01.2015.

Tādējādi jautājumu par pieteiktās kaitējuma kompensācijas – par nesaņemtajiem ienākumiem – pamatotību ir iespējams izskatīt civiltiesiskā kārtībā.

Apelācijas instances tiesā cietušais iesniedza čeku par degvielas iegādi par 29,67 euro, norādot, ka minētā degviela iegādāta, lai nokļūtu no Ventspils līdz Liepājai un atpakaļ, uz tiesas sēdēm 2015.gada 20.oktobrī un 3.novembrī.

Tiesas kolēģija uzskata minētos izdevumus par pamatotiem, un atzīst, ka šo izdevumu atlīdzināšana cietušā labā uzliekama apsūdzētajam.

Izvērtējot jautājumu par apsūdzētajam noteiktā soda atbilstību likumam, tiesas kolēģija konstatē, ka pirmās instances tiesa, nosakot kā soda veidu piespiedu darbu, ņēmusi vērā, ka izdarīts mazāk smags noziegums aiz neuzmanības. Apsūdzētais agrāk nav sodīts, tāpat ņemts vērā, ka netiek konstatēti atbildību pastiprinoši apstākļi, bet par atbildību mīkstinošu apstākli atzīta vainas vaļsirdīga atzīšana un izdarītā nožēlošana.

Krimināllikuma 260.panta 1^1.daļas sankcija paredz brīvības atņemšanu uz laiku līdz 3 gadiem vai īslaicīgu brīvības atņemšanu, piespiedu darbu un naudas sodu.

Krimināllikuma 46.panta ceturtā daļa paredz, ka brīvības atņemšanas sodu par mazāk smagu noziegumu piemēro, ja soda mērķis nav sasniedzams, nosakot kādu no attiecīgā panta sankcijā paredzētajiem vieglāka soda veidiem.

Ņemot vērā, ka sodam par izdarīto jābūt tādam, lai sodītu vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kā arī, lai atjaunotu taisnīgumu un panāktu, lai notiesātais pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas, tiesas kolēģija atzīst, ka šis likumā noteiktais soda mērķis ir sasniedzams piemērojot ar brīvības atņemšanu nesaistītu sodu.

Tādējādi, ņemot vērā, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts aiz neuzmanības, kā arī izvērtējot apsūdzētā personību raksturojošo informāciju, atbildību mīkstinošos apstākļus, tiesas kolēģija atzīst ar pirmās instances tiesas spriedumu noteikto soda veidu un mēru par likumīgu un pamatotu.

Pamatojoties uz teikto un saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 563.panta pirmās daļas 3.punktu, Krimināllietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

Ventspils tiesas 2015.gada 20.jūlija spriedumu **atcelt daļā** par noteikto kaitējuma kompensāciju**.**

Piedzīt no /pers. H/ /pers. I/labā mantiskā kaitējuma kompensāciju 12,11 *euro* un 29,67 *euro*.

Mantiskā kaitējuma kompensāciju 583,22 *euro* apmērā – nenoteikt.

Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 10 dienu laikā Augstākajā tiesā Kriminālprocesa likuma 574., 575.pantā paredzētajos gadījumos, sūdzību vai protestu iesniedzot Kurzemes apgabaltiesā.

Pilns tiesas nolēmums pieejams no 2016.gada 14.marta.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Reinholde

Tiesnese S.Mertena

Tiesnesis K.Līcis